

MANIFEST IFLA/UNESCO O ŠKOLSKÝCH KNIŽNICIACH

ŠKOLSKÁ KNIŽNICA VO VÝUČBE
A VZDELÁVANÍ PRE VŠETKÝCH

**IFLA/UNESCO School Library Manifesto
The School Library in Teaching and Learning for All**

Copyright © International Federation of Library Associations and Institutions, 1999
Slovak edition © Spolok slovenských knihovníkov/Slovak Librarians Association
Translation © Ing. Silvia Stasselová, 2008

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

MANIFEST IFLA/UNESCO O ŠKOLSKÝCH KNIŽNICIACH

ŠKOLSKÁ KNIŽNICA VO VÝUČBE A VZDELÁVANÍ PRE VŠETKÝCH

Školská knižnica poskytuje informácie a poznatky, ktoré sú základom úspešného fungovania v dnešnej informačnej a vedomostnej spoločnosti. Školská knižnica vybavuje študentov zručnosťami pre celoživotné vzdelávanie, rozvíja predstavivosť a umožňuje im zaradiť sa do života a žiť ako zodpovední občania.

Poslanie školskej knižnice

Školská knižnica poskytuje vzdelávacie služby, knihy a zdroje, ktoré umožňujú všetkým členom školskej komunity osvojiť si kritické myslenie a stať sa efektívnymi používateľmi informácií vo všetkých formátoch a na všetkých médiách. Školské knižnice sú súčasťou širšej knižničnej a informačnej siete, v súlade s princípmi *Manifestu IFLA/UNESCO o verejných knižniciach*.

Zamestnanci knižnice podporujú využívanie kníh a iných informačných zdrojov, od beletrie až po faktografickú literatúru, od tlačenej po elektronickú formu, z miestnych aj zo vzdialených zdrojov. Fondy sú doplnené a obohatené učebnicami, výučbovými materiálmi a metodickými podkladmi pre pedagógov.

Ukázalo sa, že ak knihovníci a učitelia spolupracujú, žiaci dosahujú vyššiu úroveň gramotnosti, čítania, učenia, riešenia problémov a schopností pracovať s informačnými a komunikačnými technológiami.

Služby školskej knižnice sa musia poskytovať rovnako všetkým členom školskej komunity, bez ohľadu na vek, rasu, pohlavie, náboženstvo, národnosť, jazyk, profesiu alebo spoločenské postavenie. Špeciálne služby a materiály sa musia poskytovať tým, ktorí nie sú schopní využívať tradičné knižničné služby a dokumenty.

Prístup k službám a zbierkam by mal byť založený na *Všeobecnej deklarácii ľudských práv a slobôd Organizácie spojených národov* a nemal by byť podriadený žiadnej forme ideologickej, politickej či náboženskej cenzúry, alebo komerčným tlakom.

Financovanie, legislatíva a siete

Školská knižnica je nevyhnutnou súčasťou všetkých dlhodobých stratégií na podporu gramotnosti, vzdelávania, poskytovania informácií a ekonomického, sociálneho a kultúrneho rozvoja. Miestne, regionálne a národné orgány sú zodpovedné za tvorbu osobitných právnych predpisov a stratégií pre školské knižnice.

Školské knižnice musia mať zabezpečené primerané a trvalé financovanie odborného personálu, materiálov, technológie a vybavenia. Služby školských knižníc musia byť bezplatné. Sú dôležitým partnerom v miestnej, regionálnej a národnej knižničnej a informačnej sieti.

V prípadoch, keď školská knižnica zdieľa vybavenie a/alebo zdroje s ďalším typom knižnice, napríklad s verejnou knižnicou, špecifické ciele školskej knižnice musia byť zachované a udržiavané.

Ciele školskej knižnice

Školská knižnica je integrálnou súčasťou vzdelávacieho procesu.

Kľúčové služby školskej knižnice nevyhnutné pre rozvoj gramotnosti, informačnej gramotnosti, vzdelávania, učenia a kultúry:

- ▶ podpora a posilňovanie vzdelávacích cieľov tak, ako sú stanovené v poslaní škôl a ich školských osnovách,
- ▶ rozvíjanie a udržiavanie čitateľských návykov u detí, potešenia z čítania, učenia a využívania knižníc po celý život,
- ▶ poskytovanie príležitostí na získavanie skúseností s tvorbou a využívaním informácií pri vzdelávaní, porozumení, predstavivosti a zábave,
- ▶ podporovanie všetkých žiakov pri nadobúdaní a precvičovaní zručností hodnotiť a využívať informácie bez ohľadu na formu, formát alebo médium, vrátane citu pre spôsob komunikácie v rámci komunity,
- ▶ poskytovanie prístupu k miestnym, regionálnym, národným a ku globálnym zdrojom a príležitostiam, ktoré sprostredkujú žiakom rozmanité myšlienky, skúsenosti a názory,
- ▶ organizovanie aktivít, ktoré podporujú kultúrne a sociálne povedomie a čítanie,
- ▶ spolupráca so žiakmi, s učiteľmi, administratívnymi pracovníkmi škôl a s rodičmi v snahe naplniť poslanie školy,
- ▶ proklamovanie, že intelektuálna sloboda a prístup k informáciám sú základom efektívneho a zodpovedného občianstva a účasti na demokracii,

- ▶ propagovanie čítania, zdrojov a služieb školskej knižnice pred celou školskou komunitou i mimo nej.

Školská knižnica plní tieto funkcie rozvojom stratégií a služieb, výberom a získavaním zdrojov, poskytovaním fyzického a intelektuálneho prístupu k príslušným zdrojom informácií, poskytovaním výučbových materiálov a zamestnávaním odborného personálu.

Personál

Školský knihovník je profesionálne kvalifikovaný zamestnanec školy, zodpovedný za plánovanie a riadenie školskej knižnice s podporou primeraného množstva personálu v rámci možností, ktorý spolupracuje so všetkými členmi školskej komunity, s verejnou knižnicou a s ostatnými inštitúciami.

Postavenie školských knihovníkov sa líši vo vzťahu k rozpočtu, školským osnovám a metodike vyučovania škôl, v závislosti od národných legislatívnych a finančných rámcov.

V rámci špecifických kontextov existujú všeobecné oblasti poznania, ktoré sú rozhodujúce, ak sú školskí knihovníci schopní rozvíjať a poskytovať efektívne služby školskej knižnice: zdroje, knižnicu, informačný manažment a vzdelávanie.

V prostredí s prudkým nárastom informačných sietí musia byť školskí knihovníci kompetentní v plánovaní a školení rôznych zručností pri vyhľadávaní informácií pre učiteľov aj študentov. Preto sa musia nepretržite odborne vzdelávať a rozvíjať.

Prevádzka a riadenie

Na zabezpečenie efektívnej a zodpovedajúcej prevádzky:

- ▶ musí byť formulovaná stratégia služieb školských knižníc s definovaním cieľov, priorít a služieb vo vzťahu ku školským osnovám,
- ▶ školská knižnica musí byť organizovaná a udržiavaná v súlade s profesionálnymi štandardmi,
- ▶ služby musia byť prístupné všetkým členom školskej komunity a pôsobiť v rámci miestnej komunity,

- ▶ musí byť podporovaná spoluprácou s učiteľmi, vedením a administratívnymi pracovníkmi školy, s rodičmi, ostatnými knihovníkmi a informačnými pracovníkmi a s komunitnými skupinami.

Uplatnenie manifestu

Vyzývame vlády, aby prostredníctvom svojich ministerstiev zodpovedných za vzdelávanie rozvíjali stratégie, postupy a plány, ktorými sa uplatnia princípy tohto manifestu. Strategické plány by mali zahŕňať zavádzanie manifestu do programov základného a ďalšieho vzdelávania knihovníkov a učiteľov.